

Oslo, 30. 1. 2015

Spires høringssvar - perspektiver på en klimalov

Vi viser til KLDs invitasjon til innspill angående "perspektiver på en klimalov". Spire er en miljø- og utviklingsorganisasjon for unge, som arbeider for en mer bærekraftig og rettferdig verden.

Spire er positiv til innføring av en klimalov i Norge. Vi mener det er behov for en tydelig og sterk lov som kan sikre bindende mål for utslippskutt. En forutsetning for vår støtte er at loven inneholder konkrete og sektorvise mål som sikrer forutsigbarhet og gir konsekvenser for de ansvarlige dersom målene ikke blir nådd.

Vi understreker imidlertid at det først og fremst er *mangel på oppfølging og håndheving* av lovverket som er vårt største problem når det gjelder å forhindre klima- og miljøproblemer; ikke mangel på lover i seg selv. Det fins allerede flere lover som burde forhindret de miljømessige utfordringene vi står overfor i dag, dersom de hadde blitt fulgt. Det vil derfor ikke være nok å kun vedta en ny lov. Det trengs mekanismer og institusjoner som følger opp lovene og ansvarliggjør politikerne. Derfor har Spire sammen med nær 40 andre norske organisasjoner lansert kravet om et framtidsombud (ombudsperson for framtidige generasjoner) som kan fylle denne rollen. Vi registrerer at det er fremmet forslag om et klimaråd som vil ha i oppgave å følge opp en eventuell klimalov. Vi anser funksjonene til et klimaråd å falle inn under det bredere mandatet et framtidsombud vil ha, og vi anbefaler dermed regjeringen å etablere et framtidsombud. Ombudet vil fungere som rådgivende organ som følger opp klimaloven og andre relevante lover som har en påvirkning på situasjonen til framtidige generasjoner.

En sterk klimalov vil gi merverdi i norsk sammenheng

Det er et stort behov for å iverksette tiltak som kan bidra til at Norge møter sine nasjonale klimamål. I klimaforliket 2011/12 ble det fastslått at 2/3 av norske klimagassutslippskutt skal tas nasjonalt. Med dagens lovverk og virkemiddelbruk er det usannsynlig at vi vil nå dette målet. En klimalov som adresserer Norges samlede utslipp, og dermed ansvarliggjør de ulike sektorene, vil ha merverdi i norsk sammenheng. Klimaloven må innebære at dersom utslippene øker i én sektor, eller ikke reduseres nok i henhold til planen, må andre sektorer ytterligere redusere sine utslipp. Klimaloven må informeres av et vitenskapelig grunnlag og Norges internasjonale forpliktelser. I tillegg til langsiktige mål må klimaloven fastsette årlige utslippsmål som gir retningslinjer for statsbudsjettet på kort sikt.

Riksrevisjonen hevder det er store svakheter i hvordan departementene ivaretar sitt sektoransvar, da de i liten grad har operasjonalisert klimamålsettingene¹. Dette kunne vært gjort ved å konkretisere virkemidler, gjennom arbeidsmål eller styringssignaler til

¹ Riksrevisjonen undersøkelse av måloppnåelse i klimapolitikken, 2009-2010, s. 23

underliggende etater. Mangelen på operasjonalisering saboterer våre muligheter til å nå målene. Vårt demokratiske system mangler i dag et politisk uavhengig korrektiv som kan hjelpe beslutningstakere til å tenke langsiktig. En sterk klimalov med bindende mål for utslippskutt, og med et framtidsombud som rådgivende organ, vil være et betydelig bidrag.

Klimaloven bør bygge på fire hovedelementer

For at en klimalov skal ha merverdi, må den inneholde klare mål som rapporteres til Stortinget. Den bør bygges på fire hovedelementer.

- i) Lovfesting av nasjonale klimamål
- ii) Karbonbudsjetter som fordeler utslippskutt på sektorer
- iii) Årlig rapportering til Stortinget på måloppnåelsen
- iv) Et Framtidsombud forankret i en egen lov som fungerer som rådgivende organ.

Disse elementene skal sikre mer langsiktighet, et sterkere klimahensyn, en tydeligere ansvarsfordeling, bedre koordinering på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, og bedre systemer for oppfølging av mål og resultater.

Framtidsombudets funksjon

Spire mener at oppgavene til klimaråd bedre kan utføres av et framtidsombud, da et framtidsombud vil ha et bredere mandat og en mer tydelig koordinerende rolle for å følge opp ulike lover som griper inn i hverandre. En institusjon som har dette overblikket vil være langt mer effektivt og besparende enn om det opprettes egne råd for hver enkelt lov. Et framtidsombud vil jobbe for en mer samstemt politikk for bærekraftig utvikling, og se på vår ressursforvaltning i et helhetlig perspektiv og tar hensyn til framtidige generasjoner.

Framtidsombudet vil være en tverrfaglig og politisk uavhengig institusjon som skal jobbe for en mer bærekraftig politikk og argumentere med bakgrunn i behovene til framtidige generasjoner. Framtidsombudet vil følge opp eksisterende relevante lover, og vil i tillegg være en konkret operasjonalisering av Grunnlovens paragraf 112. Ombudet vil arbeide for at hensyn til mennesker og miljø balanseres bedre med hensynet til kortsiktig profitt, og vil basere seg på forskning og fagkunnskap. Konkret mener vi et framtidsombud kan:

- Etterse at eksisterende lovverk (bl.a. en eventuell klimalov) blir fulgt opp
- Vurdere behov for nye lover og forskrifter
- Foreta langsiktige utredninger og rådgi politikere
- Bidra til en mer helhetlig og effektiv bærekraftig forvaltning
- Bidra til demokratisk debatt ved å bevisstgjøre og engasjere befolkningen
- Gi bærekraftig utvikling et ansikt og sette nye og viktige tema på agendaen

Et framtidsombud vil dermed ikke bare ha i oppgave å følge opp lover og rådgi politikere, men vil også ha andre funksjoner som ikke fylles av noen institusjon i dag.

Informasjonsrollen framtidsombudet skal ha, vil være viktig i å skape en bredere og mer demokratisk debatt om hvordan vi kan skape et mer bærekraftig samfunn. Informasjonsretten slås fast i Grunnlovsparagraf 112, men oppfylles ikke i dag på en tilfredsstillende måte. I tillegg vil framtidsombudet kunne gjøre utredninger og sette saker på agendaen på eget initiativ. Dermed vil institusjonen aktivt søke etter behov for forbedringer i dagens forvaltning og komme med konstruktive politiske løsningsforslag som er faglig fundert og argumentert for på bakgrunn av hva framtidige generasjoner vil ha behov for.

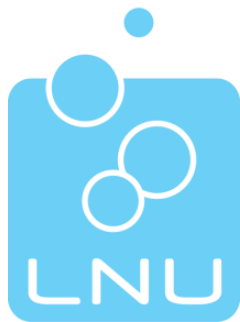
Uttalelser som et ombud måtte komme med vil være av en anbefalende eller saksopplysende karakter. Et ombud vil ikke overtrampe demokratiske prosesser, men vil likevel spille en rolle i å ivareta fremtidige generasjoners interesser. Det norske klimaforliket sier at norsk klimapolitikk skal være blant den mest ambisiøse i verden, og nevner et behov for en uavhengig faglig vurdering av klimapolitikken. Dette kan framtidsombudet bistå med.

Vedlagt er en oversikt over organisasjonene som støtter kravet om et framtidsombud.

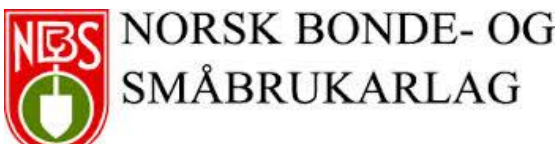
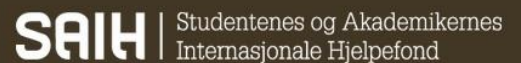
Med vennlig hilsen
Spire

Mari Gjengedal,
leder for Spire

Are Einari Skau,
koordinator for Spires klimautvalg

Norsk klimanettverk

NORGES BONDELAG

grønn ungdom

Naturviterne

HOLISTISK FORBUND
EN LIVSSYNSORGANISASJON

